

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon
Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Wounded in
Action: Kiddush
Hachodesh and
Pidyon Haben*

Rabbi Zevulun Charlop
February 17, 2008 • יא' אדר א' תשס"ח

1) ברכי יוסף אורח חיים סימן רטו

ד. דין ג. שמותר ללמד הברכות לתינוקות כתקנן וכו'. אבל גדול בשעה שלומד אומר בלי שם. כ"כ הרב מג"א (ס"ק ה).
ואם יש הזכרה באמצע מטבע ברכה הכתובה בש"ס יכול לאומרה. שאלת יעבץ סי' פ"א. ואין דבריו מוכרחים ומנהג
רבנן קשישאי בארץ הצבי שלא להזכיר השם כקריאתה.
ה. כשקורא בש"ס ובשאר דברי רז"ל ובכלל דבריהם כתובים הבאים קורא כדרכו במקרא האזכרות כקריאתן. הרב
שאלת יעבץ בתשובה הנז' משם הגאון מר אביו זלה"ה.

2) הערות על ברכי יוסף אורח חיים סימן רטו

ה. ראה עוד במחבר"ר אות א' ובפאת דוד שם. וכן מצאתי בתשובות הגאונים אסף משנת תרפ"ט סוף סי' ע"ט (עמ' 32)
שבתלמוד לא נזכר ברוך אתה י"י, משום שאינו אלא גמרא ולא שעת מעשה, והאומר ברוך אתה י"י הו"ל כמוציא שם
שמים לבטלה.
ו. בפאת דוד במחבר"ר כאן הבאתי כמה אחרונים שחלקו בין אזכרות שבמקראות הנדרשים בתלמוד, לבין אזכרות
שבמטבע הברכות שבתלמוד, והוכחתי כן גם מדברי רש"י בברכות כ"ב ע"א ד"ה אזכרות. ע"ש.

3) ערוך השולחן אורח חיים סימן רטו סעיף ב

אבל אם היה המברך כותי שעובדים להר גריזים או אפיקורס או תינוק שאינו יודע כלל מה שאומר או היה גדול ושינה
ממטבע הברכות אינו עונה אמן אחריו וכן אין עונין אמן אחר תינוק בשעה שלומד הברכות לפני רבו שמותר ללמד
לתינוקות הברכות כתקונן ואע"פ שהם מברכים לבטלה בשעת הלימוד אבל הגדול בלימודו לא יאמר השם בפירוש אלא
יאמר השם וכן יאמר אלקינו וכן הדורשים ברכים ומזכירים פסוק שיש בו שמות לא יפרש השם אלא יאמר השם ואף
שיש מתירין נכון להתרחק מזה וכן אנחנו נוהגים אבל תינוק המברך לפטור את עצמו ומבין מה שאומר והגיע לחנוך
עונים אחריו אמן וכן אחר תינוק המפטיר בבית הכנסת עונים אחריו אמן ונ"ל דתינוקות שאינה בת חנוך אין עונין
אחריה אמן עד שתהא בת י"ב שנה ויום אחד:

4) שו"ת שואל ומשיב מהדורה א חלק ג סימן נג

מ"ש ראי' אי מותר לומר האזכרות שנזכרו בש"ס בדרך לימודו והמ"א אוסר ודו"ז מהור"י יעבץ היתירו בשם זקני
הח"ץ וע"ז מביא ראי' מהא דאמרו גבי בעל קרי ובלבד שלא יזכור האזכרות משמע הא אחר מותר הנה כבד קדמו
בספר שנדפס מהגאון מהו ר"ח כהן על דרושים ומ"ש מע"ל עוד ראי' ומאי לא הפסיד לא הפסיד הברכות ולמה לא
אמרו שלא הפסיד האזכרות זה ג"כ ראי' טובה אבל יש לדחות דק"ש שכתוב בתורה יוכל לקרות האזכרות ג"כ כמו
שכתבו בתורה משא"כ שאר ברכות שאינו כתוב רק שתקנו חכמים להזכיר בעת המאורע כל דרך למודו אסור ודו"ק.

5) שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קב

ואי משום דפוחתת והולכת, י"ל הנה בתחלת התחדשה לא נראית בעליל תמני סרי שעה כמבואר בר"ה כ' ע"ב, דאע"ג
דלכני מערבא נראית אחר שש שעות מ"מ להראות בעליל לכל באי עולם אינה נרגש אורה עד י"ח שעות, ולכני מערבא
נמי היינו לעדים המביטים ומציצים בין החרכים להעיד וכמה פעמים אינה נראית להם ומעברים החדש הואיל ולא באו
העדים, והשתא ק"ו אם אורה אינה נראה עד אחרי י"ח שעות כ"ש כשהיא מלאה ומאירה לכל עבר רק שמתחסר מעט
מעט שלא יהי' נרגש החסרון עד אחר י"ח שעות לכל הפחות, וא"כ הי' יכול לברך לכל הפחות עד י"ח שעות אחר חצי
כ"ט י"ב תשצ"ג שהוא כמו שש שעות ביום ט"ז +נדצ"ל ביום ט"ו עי' בליקוטי הערות+ ולפע"ד יש לסמוך ע"ז אפילו
לכתחלה בשעת הדחק:

אך נ"ל עוד יותר כי היכי דאמרינן אחר ז' כבר נתבסמה וכמילוי פגימתה דמי וכמ"ש בתשו' מ"ע הנ"ל עד ז' נראית
פגימתה וגנאי הוא לה, אם כן לפ"ז הי' ראוי לומר כתחלתה כן סופה ועד ז' ימים האחרונים שבחדש יכול לברך שאז
הוא פגימה שלה כמו ז' ימים הראשונים, והא דלא מברכיל' אלא עד ט"ז היינו לפי מה שסיים תשו' מ"ע דימי ברכתה הם
ט' מתחלת ז' עד תחלת ט"ז לדידי' ה"ל ט' ימים נגד ט' גלגלים עד גלגל הירח ע"ש, ולדידן מסוף ז' עד סוף יום ט"ז
שהוא תחלת יום י"ז הם ט' ימים קבעו לברכה ומשום פחת וחסרון ליכא עדיין, ובזה זכינו למצוא דעת קדושים הר"פ
והמאירי וא"כ בדיעבד שכבר הורה זקן מכ"ת אין מזחיחין אותו:

ויעיין ברכות נ"ט [ע"ב] הרואה חמה בתקופתה וכו', ובערוך ערך חמה ומייתי לי' בהגהות מיימו' פ"י מהל' ברכות בשם
הירושלמי, דבימות הגשמים כשמתכסה החמה ג' ימים מעננים כשמאירה אח"כ מברכים, וא"כ פשיטא שהי' ראוי לברך

על הירח החדשה שלא נראה אורה החדש כלל שהי' מכוסה ושוב האירה הארץ מכבודה אמאי לא נברך אפילו בסוף החודש, ועכ"ל מפני שאינו שמחה מפני מיעוט הלבנה, וא"כ יש לדון קצת בנידון שלפנינו שהיו העם שמחים לקראת בואה כי חושבים זה לסימן טוב ואולי יש באמת רפואה למחלה בקבלת פניה דהוה כקבלת פני השכינה וכתוב באור פני מלך חיים כמ"ש רמב"ן ר"פ וירא, ועכ"פ לא מסמנא מלתא טבא כשמתכסה שלא יכולים לברך עליה כעבד שבא למזוג כוס ושופך קיתון על פניו וככל אותות השמים דעכ"פ אית בהו סימנא אלא ישראל אל יחתו מהם כי הקב"ה מראה להם שישובו בתשובה ויבטלו גזירת המזל. ובחי' תורה שלי אמרתי מ"ש השל"ה [מס' ר"ה] בפסוק השקיפה ממעון קדשך שמרמז השק יפה ועפ"י פשוטת הקרא אין המשך לכאן. ואמרתי ספ"ב דסוכה [כ"ט ע"א] אם החמה דומה לשק חיצוי רעב באין לעולם, ואמנם ישראל לא יחתו מהמה כי הקב"ה מראה להם השק מן השמים להודיעם שישובו ויתברכו והיינו השק יפה ממעון קדשך מן השמים, השק שנראה ממעון קדשך הוא יפה שעי"ז ברך את עמך וגו', וה"נ כן בכסוי הלבנה, א"כ לא יועיל מה שמקדשים אח"כ אם הוא חוץ לזמנו ומיגרע גרע שעי"ז לא ישובו, אך יען בזמן המגפה שהצער מסוכן להם ומשו"ה אין גוזרין בו תענית כמ"ש מג"א סי' תקע"ו סק"ב וגדולה מזה ברמ"א י"ד סס"י שע"ד, ומצינו שהיו חז"ל מסתירים בפני ע"ה אפילו שהי' להם למכשול עון משום סכנה עיין שבועות ט"ז ע"א בתוס' ד"ה אלא וכו', מכ"ש הכא השתא דאיכא למימר כהלכתא הורה כנ"ל, ולא יאונה לצדיק כל און לא תאונה אליו רעה ונגע לא יקרב באהלו ובאוהל בני קהלתו. ה' ירחם על כל עמו וירפאם ויחלימם כחפץ אוהבי ה' וה' עמנו:

6) שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן פא

שאלתני בני אם מותר לקרות האזכרות בפסוקים המובאים בתלמוד. וסוברין שיש בו חשש דלא תשא את שם ה' לבטל. בודאי טעות תשובה אע"ג דחזינא למיקרי דרדקי דקפדי בהכי. ואיברא איפכא הוא נהירנא כד הוינא טליא. וגריסנא גמרא באנפא אבא מארי הגאון ז"ל, כשהייתי מגיע לפסוקים וקריתי השם בכינוי כמי מה ששמעתי ממלמדי. הי' גוער בקורין כך, והורנו לקרות השם כקורא בתור. והביא ראייה לדבר מהא דאיתא פמ"ש בב"ק דס"ל לחד תנא מציע הוא את הגמרא ובלבד שלא יזכיר האזכרות שבו. הא בהדיא מוכח דדוקא לב"ק = לבעל קרי = הוא דאסור למ"ד. אבל בשאר כל אדם לא, ועל כרחך צריך לקרותן כתקנן, וכ"ש האידינא לדידן דב"ק קורא ושונה כדרכו, ולא קי"ל כההיא דמחמיר ביה. פשיטא דכל אדם מותרין ועוד הביא ראייה ממ"ש התו' בע"ז אהא דלעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנ' כו', כתבו בשם ר"ת דאנו יוצאין י"ח במה שאנו שונין תלמוד, דאמרינן שנקרא תלמוד בבלי לפי שבלול הוא במקרא ובמשנ'. וא"כ מאחר שיוצאין בו ידי חובת קריאת המקרא, הא ודאי לא סגי דלא קרי לפסוקים שבו ככתבן וכהוייתן. כדרך הקורא בתור. עד כאן דברי הרב דפח"ח. ולענ"ד פשוט שאפי' ראייה לא היינו צריכין. כי מ"ט נשנה קריאת הכתובים ממה שהם בתור. והלא קריאתן מצוה. וכי לחנם ולבטל קורא אותן בדרך תלמודו, הלא זהו עיקר תלמוד תורה ששקול כנגד כל המצות, כשדורש ומפרש הפסוקים. ואי אפשר מבלי שיקראם. וא"ת שאסור לקרותן ככתבן משום דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ, א"ה מאי איריא קריאת השם ית', אפי' כל שאר הפסוק יאסר בע"פ ואפשר דסא"ד דלא נאסר לקרות פסוק על פה, אלא כשגומרו, וקרוב הדבר, שהרי אנו רואין שנהגו בכך בתלמוד ופוסקים. שכשצריכין להביא פסוק. אין כותבין כולו וכותבין תיבת וגו'. שנראה מזה שנהגו שלא לגומרו, מפני זה שאמרנו ולא שהי' קשה עליהם להאריך, אלא שאני רואה מפ"ק דגיטין (ו') שאפי' איזה תיבות מן הכתוב דינן כפסוק שלם. אולי יש לחלק בין שרטוט לקריאה. אבל מ"מ ודאי עכשיו א"צ לכך. שהרי התירו לכתוב הכל משום עת לעשות, וכן הדבר לקרות פסוקים על פה וע' בטור א"ח סי' תרכ"א דאפי' מדברי רס"ג ז"ל סייעתא לנ"ד וק"ל. ועוד אני אומר שאף אם נודמנו לו אזכרות במטבע ברכות המובאים בתלמוד כגון סוף פסחים כן ה' אלקינו יגיענו למועדים כו'. יראה לי שמזכיר השם כדרך שקוראו בתור. שהרי צריך שילמוד הברכה כתיקונה. שיהא נוסחה רגיל על לשונו כתקנו, שאם יבוא לצאת בו י"ח שלא ישנה במטבע ברכות. ואע"ג דכתב במג"א סי' רט"ו דגדול הלומד הברכות בש"ס אומרן בלא הזכרת השם. אך ראייתו מפני המשנ' לרמב"ם ותו' דפ' הרואה. אינה כל כך ראייה. כי שם הדבר ידוע שכל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה. לכן קיצר התנא (או הכותב ומעתיק) וסמך על הידוע לכל שכל הברכות מתחילין בשם. אבל במקום שנזכר שם באמצע הנוסח במטבע ארוך שאין הכל יודעין שצריך להזכיר שם השם, ודאי צריך ללומדו כתקנו, כדרך שאמרו בתינוקות אגב מפטריהו. וראיה ג"כ מאותה שהביאו הפוסקים ז"ל בסי' קי"ד לצאת מידי ספק אם הזכיר גשם בתחיית המתים, שיש תקנה לדבר אם יאמר הברכ' צ' פעמים שחזקה כהרגלו הוא אומר, ועל כרחו צריך שלא ישנה הזכרת השם, שאל"כ נחוש שיבוא להזכירו גם בתפל' בשינוי. מאחר שהורגל בכך וסירכיה נקיט ודאי, אע"ג צריך לאומרו כתקנו כדרך שאומר בתפל'. ומ"מ זו קשה

בעיני שנתיר לומר הברכ' צ' פעמים לבטל' מחשש שכחה. דשוכח קרוב להיות פושע. ולא דמי לומד מתחלתו, וצ"ע. אבל כשגורס מטבע ברכות דרך לימודו במשנ' ובתלמוד, ודאי שצריך לשנן אותן עם אזכרותיהן כנ"ל. וזה א"צ ראייה. אמנם גדול' מזו יש לנו בגמרא דשבועות (ל"ו ע"א) שאפ"י בלשון שבועת האלה השנוייה שם, צריך לשנות' עכ"פ עם הזכרת השם כדרך שצריכה להיות. כדמוכח מההיא עובדא דרב כהנא קמיה דר"י וקאמר למתני' כדתנן וא"ל כנה ופירש"י הפוך דברין ואמור יכם יכהו. הרי משמע שכך הי' מנהגם לשנות האזכרות בכל מקום. וגם ר"י אע"פ שהי' מורה לו לכתוב ולשנות הלשון מנוכח לנסתר, אעפ"כ לא הורהו להזכיר השם בכינוי ולומר יכך השם. שאם הי' אומר כך לא הי' מצריכו לכנות (וע"ש בפירש"י וק"ל) ואולי אעפ"כ יש קפידיא בלשון נוכח. הגלע"ד פשוט מאד כתבתי יעבץ ס"ט.

7) שדה חמד פאת השדה מערכת ברכות

סימן א' בריין ברכו' האמור' בש"ס אס מותר לאמרוס דרך לימודו בהזכרת ה' או לא התיירו לומר דרך לימוד אלא פסוקים שמוכחים בש"ס כחבתי בנדפס במערכת זו סימן א' אוח מ"ג ע"ש ורבינו' בס' ישמח לב להרב שמ"ח איש ירוש"ו בחי"ד סי' י"ו מר קפטיק במלות פדיון פטר חמור למי שקנה חמורה מנכרי והסיה לפי פומו שפדין לא בכרה והביא מ"ס הסופקים לפנין קדושה כבוד בקמה דכל שמפסיד סכרי בעדותו נאמן במסל"ח וכן בנדון זה מפסיד הוא לפי שאשר כבר בכרה שוב ביותר ואין לה סכנה לידה ושזב דהא זה דהגכרים בזמננו יודעים שחמורם שלא בכרה יקרה מפנינים כדי לקיים מלות ב' ברה וא"כ הוי מחטין להפשיח מקחו ואינו נאמן ולדד חלד שכיח לה בנדון סימנים שלא בכרה עדין ומפידים כן ישראלים הנקייים אס אפשר לשמוך על זה וסיים פ"כ גראה כפיני לפשוט פטר דבר ללמוד בעה הפדים בעור יר"ד סי' שצ"א ויסיים מ"ס בעור וז"ל לפיכך מיד כשמפישו מנכר כח"י אמ"ה חק"י"ו על פדיון פטר חמור (פכ"ד סטור) דנפנין זה דכוי כקודח בחורה יאלט מכל ספק ומכשול מכל רבב הג"ל ואין דפתי הפניה נוחה בתיקון זה ונפלא ממנו מ"ס הרבנים שהבאחי בנדפס דלא אמרו דמותר לומר הסוכרות דרך לימודו אלא בפסוקים שחורה אבל לא בהזכרות שש"ס וא"כ פשוט שהלומד בפסוקים כשיגיע למקום איזה ברכה אמור לו לאמרה ככתוב בספר ולדין לומר בכינוי השם (ברוך אתה השם) במקום אדנות :

והנה בעיקר דין זה הבאחי בספרי דברי ידד נפשי הגאון מוה"ר משה נחום ירוש' למסקי יל"ו בספר מנחת משה והביא ראה מהש"ס דברכות ר' כ"ב ומתחיה על זה שהרי זשורש כתב רש"י שם דהיינו האזכרות שמתקראות ואין מזה

ור"ן ענה גר"מ ס' מנחת משה לומר מרבני גאון דהיינו יר"ו ורבינו' בח"ח סי' ו' שהביא מ"ס השע"ת ח"א בשם שאלת יעבץ דהא יח הכרה בבכיה שבש"ס יוכל לאמרה וי' ע"ו ולפי"ד מותר כן בבכיות דין כ"ד גבי בעל קרי וכו' נמלא מותר דהא שבור מותר להזכיר לב"ע האזכרות בדרך לימוד ואח"י אחר לי חכם אחד שה"י פלגו הרנים מהש"ס זה עכ"ד ובענייניו אינו מבין מה הלשון אומרת דהש"ס מותר וכו' דהא חס לא היה פכ"י בזה לא היה מוכרח לפרש דברי הש"ס על האזכרות שבכירות כ"ס שלפי האמת רש"י ז"ל פירש להדיא דר"ל האזכרות שמתקראות, וכו' שאל"י הג"ל ח"א"ל לראות דב"ק. ואם אמת שהש"ס נגזר מס' ש (אני הולך בשטיות עב' לשון נגזר חף אשוי שיד לשון זה) צ"ל דהרנים שבש"ס הג"ל לא ראו נוף תשו' הש"ס הג"ל. פתח דפס' ס' ברכה משה להב' בש"ס מנחת משה גר"ו. ורבינו' בקונט' הח"ב' סי' מ' אוח ד' הן ל"ו הונא שם מתי דהתיבא בעניינין פ"י וכו' מ"ל הדין ע"ו דנשגנת המפטיק נשמת שורה אחת מהשתקו שיהי כתיב (אחר מ"ס בשם ז"ל וקצ"ה בשם הש"ס) הג"ל בשר"ל אכן המנ"ח שם סק"ה אומר לחסרי ה' בעטה שלומד הכרות ישי"ש אבל כשלומד פסוקים בתלמוד ודורשן כחכ הפרמ"ג שם דנשאי לזמור וכן היה טובה הדין כה"ש השע"ת בשם שאל"י והנה לפענ"ד מותר כן בש"ס ברכות וכו' נמלא דרבינו' היה ג"כ רק על האזכרות שמתקראות עכ"ד גר"ו :

רחיס לסתיר לומר האזכרות שבכירות וכתבתי שנספרו ברכה משה כפיני ש"פ חסור לשון שהשמיים המעתיק ולפי האמת לא היטה כוננו להוכיח פסוגיא הג"ל אלא דלאזכרות שמתקראות מותר לאמרוס פי"ש ורב גדול אחד מירידי יל"ז כסב לי כשראה דברי רבב משה שסיר כס' ברכה משה הג"ל שלא כופיל בהפגללותו שברי' באמת בשאלת יעבץ כתב ראה זו ממסכת ברכות לסתיר לומר האזכרות שמתקראות ועל הסיפור לומר האזכרות שבכירות הביא ראה מ"ס דשכחות וכו' אלו מורף דבריו וכתב לי שגם להגאון ברכה משה יל"ו הודיע הגבשו זאת ולא ידעתי מה השיב משה על זה ולי' הסדיוס אין זו הפנה שכבר כתב בעלמו כס' מנחת משה שאמר לו חכם אחד שסב' שאלת יעבץ הביא ראה זו ולפי מה שהודיע משה אמת כס' ברכה משה מהשתתף המפטיק דבריו במנחת משה הם המדברים על הזכרה במקראות ואין עוד הפנה עליו כמונן ואין להאריך בפ"פ פוסקים אלו :

והנה בנדפס שם הבאחי. מה שכתב רבב מחליה הסקל בכונס דברי רבב מג"ח (דמדברי החוס' והרמב"ם בפירוש הפגנה ר"ס פרק הרואה מוכח דאמור להזכיר שם שמים כהאומר שבכרות המוכחות בש"ס) ולפי דברי הרמב"ם והתוס' שמה שפינו הרואה וכו' אומר ברוך ששם נסים וכו' היינו בשם ומלכות סק"י לן ח"כ אח"י רבינו הקדוש לא מני כתי כסדיא אלא ודאי יל"ל דאמור לאמרוס דרך לימודו ומייש פן יבואו לומר כן דרך לימודם לכן השמיים האזכרות והקשימי דהא משנה פלמח שנינו בפסחים דף ק"ז ע"ב ברוך אהה ה' גאל ישראל וכן בפרק שני דהענין ומתי שנה הפס דלא מייש לכתי ומתי שנה כחל דמייש לכתי כפי"ו ידירי רבב המפורסם מוה"ר א"מ חלשון מיליוסווס יל"ו וז"ל וז"ל דגלי בתד דוכתא ומו ל"ל וכדכתב רש"י בפ"ק דפסחים ג' מ"א וזכיר אס מקומו במקום בראשונה בש"ס וכדכתב בהרש"א בברכות ה' פ"א כתי' אצדוס מכ"ד יל"ו :

ובעיקר הדין אס כשלומד בש"ס יכול לומר הסוכרות כמו שכתוב בחורה כתב לי ידידי הרש"ג מוה"ר יחודה ל"ב סלי' אכד"ק קארסאן יל"ו חז"ל ומידי דברי בו הודיע להדנה גאון אשר כספרו הנחמד במערכת ברכות אוח מ"ג ליינתי לפיין בחידושי אגרות מהרש"א ברכות ד' ו' ד"ה שאשילו אחד יושב ועוסק בטורס וכו' עד כאן דבריו יל"ו ואלה דברי הגאון מהרש"א הג"ל שאשילו אחד יושב ועוסק בחורה וכו' שנאמר בכל מקום אשר אזכיר וגו' וכתי מפרש לה לפנין מוסק בחורה שכל מקום שאהן לך רשות להזכיר שמי דהיינו בדרך לימוד אבל בעניינים אחרים אמור להזכיר שם שמים דרוס לבטלס וק"ל :

הזכרת השם נשעת הלימוד וכוונות שבת

בשרשע (א"ח ס"ו רטו פ"ג) נפסק, מותר ללמוד לחינוקות הברכות כתקן ואע"פ שהם מברכים לבטלה. ובמגן אברהם (פסק"ט) העיר על כך, 'אבל גדול בשעה שלומד הברכות בגמרא אומר בלא הזכרת השם'.

אמנם היעב"ץ (שולחן ערוך סי' ס"ב) כתב לחלוק על דבריו, בכותבו שאם נורמו ללמוד הזכרות במטבע ברכות המובאים בתלמוד, עליו להזכיר אותם בלא כל חשש, וכבר האירו בנידון זה האחרונים כפי אשר ליקט השרי חמד (מנחת ברכות לסיפת ד"ק סי' ס"ו פ"ג, פ"ח השנה סי' ב).

במשנה ברורה (פ"ק ד) הביא את דברי המגן אברהם, אך הוסיף בשם הפרי מגדים שיש לחלק בין ברכות המוזכרות בתלמוד שאותם אין ללמוד להזכיר בשם ומלכות, כגון הלימוד בגמרא בברכות את נוסח ברכת הלבנה, אל לו לברכה בשם ומלכות. אבל כשמובאים בגמי פסוקים רשאי הלומד לאומרם כמו שהם כתובים, עם הזכרת השם. כך פסק גם ה"טו (א"ח ס"ו פ"ג פ"ג) שהקורא פסוק מותר להזכיר את השם.

יתירה מזאת כתב האגרות משה (א"ח ס"ו סי' טו) שהלומד מחוייב להזכיר את שם השם, שהרי כל פסוק שלא פסקו משה אסור לנו לפסוקו, ואם אינו מזכיר את השם, נמצא אומר רק חצי פסוק.

בתוס' לאלפים (פ"ו רטו פ"ג) הוסיף וכתב, אם יש הזכרה באמצע מטבע ברכה הכתובה בשיש, לא יזכיר השם בקריאה אלא יאמר השם. אבל בדרך לימוד, או שמביא פסוק בשיש, מצוה להזכיר בפירוש שם השם, ולא לכוון ולומר השם, שאין זה דרך כבוד כלפי מעלה לכוון את שמו של השם. הרי לנו שדעת החסד לאלפים שיש גם מצוה בכך. וכדעה זו, סבור היה גם הגאון החכם צבי ז"ל, כפי שהעיר בעצמו בשו"ת שאילת יעב"ץ (פ"א סי' טו), 'נתיירא כד הוינא טליא וגריסנא גמרא באנפא אבא מאיר הגאון ז"ל, כשהייתי מגיע לפסוקים וקריתי השם בכינוי כפי מה שמעתי ממלמד, היה גער בקורין בכך, להורנו לקרות השם כקורא בתורה ע"ש, ואם הדבר רק רשות למה היה צריך לגעור במחמירין על עצמן וקורין בכינוי, אלא מוכח מזה שהיה סובר שיש בזה גם מצוה, מפני שכל מקום שמוזכר אין זה דרך כבוד כלפי מעלה לכוון'.

אמנם בערך השולחן (פ"ט כתב), 'וכן הדורשים ברבים ומוזכרים פסוק שיש בו שמות לא יפרשו השם, אלא יאמר השם, ואף שיש מתירים נכון להתרחק מזה, וכן אנחנו נוהגים'.

והנה בשו"ת דברי יואל (ו"י סי' פ"ג פ"ג) ד"ס וס'ט"ו) כתב 'מבואר בכל הפוסקים שלא נאסר אלא ברכה שאינה צריכה אבל בשאר שירים ותפלות מותר להזכיר את השם אף כל היום, עיי"ש. ובשו"ת אבני ישפה (פ"ג סי' טו) כתב,

אם ברכה שאינה נרשמת דאסור כתב הרב זכור לאברהם דף א'

בשם מרן חיד"א בס' ברכ"י סי' ס"ו פ"ד דהרב יעב"ץ מחזיר לומר האזכרות שלאחר ב"ש"ם נאמנע משמע ברכה הכתובה ב"ש"ם (ולא כמג"א שאסור) וכתב שאין דבריו מוכרחים ודבנן קשיאין אין מוכיחין ה' בקריאתו. ועוד כ' דהטובים הבאים בדברי ר"ל קורא כדרכו שישם שלא חלק על הרב יעב"ץ בזה דהטובים ושי מסתברא וכן אט טהגין לקרות הפסוקים שב"ש"ם וכיוצא כמו שכתוב במקרא. ובברכות אומרים השם, ואין מוכיחין אדעתא כמטבע הכרסה (ומ"ס בול"א שם בשם קט"א דף ק' הוא בשם' שטופות כ"ה הנה מלאחי וכו' עיי"ש). וכ"כ במחבר' בשם חשבין ק"ק סי' פכ"ג והוא נשע"ה שם והנה הרב מג"א בסק"ה כתב דמשי"מ להרמב"ם ב"ר"ם הוזהר וכן מוכרי השום' שם מוכח (או משמע) דאסור לומר האזכרות בברכה שב"ש"ם דרך לימודו וכיאר דבריו הרב מחנה"ם ד"ל דהס' תנן הוזהר מקום שגמסא נם לישראל אומר בדרך שגמסא נשים לאנפוש וכתבו השום' דכל הני ברכות לריכות הכרס שם ומלכות בא"י אח"ה וכו"כ הרמב"ם בפ"ה"ט וא"כ קשיא על רבי סגור המעשה למה לא הזכיר בכל הני ברכות: שם ומלכות ונתן מקום לשפות. אפי"ה דבשעת לימודו אסור להזכיר ולכן גם רבי לא הזכיר שלא יזכור בשם בלימודו עכ"ל. ומתמה לי מה יענה למה שגמסא בשם' פסוקים דף ק"ו ע"כ מה שיכן הוא אומר וכו' רע"ק אומר כן ה' אלהי וכו' עד בדרך אח"ה גאל ישראל וכן בפרק שני דתפנית חגי תנא כמה דמתי בדרך אח"ה בא"י וכו' עיי"ש ומאי שנא הנה דלא חייב לכ"י ומאי שנא בפרק הוזהר דחייב להבי' וכו' :

וראותי בשו"ת ש"מ ח"ג סי' ל"ג ד"ה מי"ס ר"ה וכו' . עכ"ר

הרב השואל דש ר"ה לדברי הרב יעב"ץ דלא פהמג"א מ"מ"ם ב"ש"ם דף י"ד ע"כ אח"ה דתנן חתן חתן חתן לא הפסיד כלום הקורא בתורה ומ"ל לא הפסיד בברכות ואח"ה לא אמרו לא הפסיד האזכרות וכו' המחבר כתב לדעת דק"ם שכתוב פתחה וכל לקרות משא"כ ברכה שחלקו חכמים להזכיר בעת המאורע כל דרך לימודו אסור ע"כ ודבריו מכוונים למ"ס בברכ"י ה"ל אך בחלקות ישיב בין ברכה לפסוקים והם דברים נטוים וכן תמה לי עמ"ש עוד בשו"ת שכתב רב השואל ר"ה מואמרין גבי בשל קרי ב"ה כ"כ ע"ה ובלבד שלא יזכר האזכרות משמע דלא אסור מותר וכתב ע"כ כבר קדמו בס' הג' מהרה"ך על הדיוט' ע"כ ולא כתב שום דחיה ע"כ כשי"ש והוא תמוה דיון הדחיה לחלק בין אזכרות שבברכות לאזכרות שבפסוקים א"כ היה לו לדחות גם ר"ה וז' דמ"ס ב"ש"ם ולא יזכר האזכרות היינו האזכרות שבפסוקים הגדולים כמ"ס מפורש בדברי רש"י ז"ל ובי דייקת מינה הא לאמר שרי הייט באזכרות שבמקראות, ומה הוכח יזכית מזה לאזכרות שבברכות ותלמודי החניכ' לנ"ה ה"ו כראי מ"ס הפ"מ ע"ד ה"ו פ"ג ה"ד והגין מדבריו דר"ל האזכרות שבברכות ואמרת לו שאיט מוכרח כלל וכוננו רק על האזכרות שבמקראות הגדולים כמ"ס רש"י ז"ל ועכ"ל גם הש"מ נראה דמזה דיש לחלק בין אזכרות שבברכה לאזכרות שבמקראות וכ"כ לחלק כן הג' פת"ה בס' רש"י בא"ה ע"ד הג"א ה"ל ע"ס וכ"כ בס' ב"ה דף א' אברהם דף פ"א

נדדי לחנינו האומר ב-ג-ם בזמן הזה
בשולחן ערוך ד"ה סי' ט"ו פ"ג נפסק, והשתע הזכרת השם כפי חכמת לשוא, או ששבע במזו לשק, או שבין ברכה שאינה צריכה, ויזכר לדעתו. האם לא נידחו, הוא עצמו חייב נדחו, ונרצח להחיד לו מיד, כדי שלא יאמר מבטל לאחרים, במה דברים אמורים, כשהיה דומע חות, או הצב"ץ לבטלה, מיד, אבל אם היה שונג, ולא ידע שזה אסור, אסור למחוק.
בז"ה (פ"ג סי' טו) כתב בשם רבינו ירוחם (פ"ג סי' ט"ו) שאפי"ה אפי"ה מציא את השם מצי בלע"ז כגון שאמר ג-א-ט בלשון אשכנז חייב לנדות.
אולם במצותי שרה כהנין, זכ"ה בשם דמוק"י יוסף שאנו אומר בלשון לע"ז אין חייב לנדות, הבע"ה רמב"ם (פ"ג סי' טו) האריך לזון בדיעבד של השבע בלשון לע"ז או המעביר שם ששים לבטלה בלשון לע"ז, עיי"ש.
דב"ה בשו"ת חומ"א (סי' ט"ו) ש"ד מלך שו"ת וכו' נשאל שדעת אין אנו מונחין למיזה אדם שחוביך שמינה מצינו בגמ' שכתבו דמוק"י, וחישיב שבשאלה זו דב"ד דן האפי"ה למה טעם, וכתב דהשתע הזכרת השם מצי חבירי חייב לנדות וכו' במה דברים אמורים בשו"ת מיד, אבל אם היה שונג אינו חייב לנדות, ואפי"ה משה שאסור לנדות [בתורה לרמב"ם שכתב ה"ט סי' י"ב] אפי"ה דיה שונג ולא ידע שזה אסור אינו חייב לנדות, ה"מ אומר שאסור לנדות שלא עשה הכתוב שונג אלא מחזירו ומתיר בו שלא יחזיר, ובזמן הזה שרגלים בשבתות דיי באומר שונג ובל"ל שונג יחשוב, וקחז בא המעביר שלא לנדות ושימ' המעביר לנדות, ומעור לו מיד תבוא עליו חכמת, תחתיה צריכה להיות על כל פנים שלא ליתן מבטל לפני אחרים, ובגמ' שכתב הרמב"ם (פ"ג סי' ט"ו) כ"ה.
ד"ה
ד"ה ל"ו דענו של זרמ"א שדומעו שלא לנדות דוא נאפי שבזמן חת שרגלים בשבתות חיי זה באומר שונג ובל"ל שונג, אטעם המחבר לנדות תבא עליו ברכה, האפי"ה בול"א יתכן פ"ק שם ששם כתב שבשעתו מצי חבירי הזכרת השם לבטלה, יש לחזור למצי ביט לז"כ עמנו וזוהו באידי, מותר לך, מותר לך, מותר לך.